

Inhoud

- 1 Algemene regels
- 2 Scoringsvoorschrift
  - 2.1 Scoringsregels algemeen
  - 2.2 Scoringsregels voor de vragen
  - 2.3 Scoringsregels voor de vertaling
  - 2.4 Antwoordmodel voor de vragen
  - 2.5 Antwoordmodel voor de vertaling

1 Algemene regels

In het Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO zijn twee artikelen opgenomen die betrekking hebben op de scoring van het schriftelijk werk, namelijk artikel 41 en artikel 42. Deze artikelen moeten als volgt worden geïnterpreteerd:

1 De examinerator en de gecommiteerde zijn verplicht het scoringsvoorschrift voor de scoring van het schriftelijk werk toe te passen.

2 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg de score voor het schriftelijk werk vast. Komen ze daarbij na mondeling overleg op basis van het scoringsvoorschrift niet tot overeenstemming, dan wordt de score vastgelegd op het rekenkundig gemiddelde van beide voorgestelde scores, (indien nodig) naar boven afgerond op een geheel getal.

2 Scoringsvoorschrift

Voor de beoordeling van het schriftelijk werk heeft de Centrale Examencommissie Vaststelling Opgaven (CEVO) het volgende scoringsvoorschrift opgesteld.

2.1 Scoringsregels algemeen

1 De examinerator vermeldt de scores per vraag en per kolom en de totaalscores op een aparte lijst.

2 Bij de scoring van een onderdeel van het schriftelijk werk zijn alleen gehele punten geoorloofd.
Een toegekende score kan nooit lager zijn dan 0.

3 Een volledig juiste beantwoording van een vraag en een volledig juiste vertaling van een kolom leveren het aantal punten op dat in het antwoordmodel als maximumscore staat aangegeven.

4 Indien een gegeven antwoord of een vertaling niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord of deze vertaling op grond van aantoonbare vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist gekwalificeerd kan worden, moet het aantal beschikbare punten geheel of gedeeltelijk aan het gegeven antwoord of aan de vertaling worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel.

5 Voor het schriftelijk werk kunnen maximaal 100 scorepunten worden toegekend. De kandidaat krijgt 10 scorepunten vooraf. Van de overige 90 scorepunten worden maximaal 45 punten aan de vragen toegekend en maximaal 45 punten aan de vertaling.

2.2 Scoringsregels voor de vragen

1 Indien in een gegeven antwoord een gevraagde toelichting of motivering ontbreekt dan wel foutief is, kunnen geen punten worden toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven.

2 Indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

3 Indien een kandidaat meer antwoorden (in de vorm van voorbeelden, redenen, argumenten e.d.) geeft dan er expliciet gevraagd worden, komen alleen de eerst genoemde antwoorden voor beoordeling in aanmerking.
Indien er slechts één antwoord expliciet gevraagd wordt, wordt dus alleen het eerst gegeven antwoord in de beoordeling betrokken.

2.3 Scoringsregels voor de vertaling

1 De score 0 moet worden toegekend indien in een kolom een zeer ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolom.

Het verdient aanbeveling de scoring van het examenwerk per vraag en per kolom of zin uit te voeren en tijdens de scoringsprocedure de volgorde van de examenwerken enkele keren te wijzigen. Dit om ongewenste beoordelingseffecten tegen te gaan.

2.4 Antwoordmodel voor de vragen

Antwoorden	Deel-scores
Bij de beoordeling van het werk dient er van uitgegaan te worden dat de opgave en het beoordelingsvoorschrift juist zijn. Het is niet toegestaan hiervan naar eigen inzicht af te wijken, ook niet op grond van onderlinge afspraken, al dan niet gemaakt op examenbesprekingen. Met een eventuele fout in de opgave of in het beoordelingsvoorschrift zal rekening gehouden worden bij de vaststelling van de cesuur.	
Tekst 1	
Maximumscore 1	
1 ☐ Het feit dat aanhangers van Clodius (de dag tevoren) ertoe waren aangezet tijdens de zitting luidkeels kenbaar te maken welk oordeel de rechtbank moest uitspreken.	
Maximumscore 3	
2 ☐ Volgens Asconius Pedianus maakten de aanhangers van Clodius tijdens de rede van Cicero zoveel lawaai dat Cicero van zijn stuk gebracht werd en zijn redevoering niet met de gebruikelijke vastberadenheid kon houden. Cicero's mededeling dat de soldaten voor stilte zorgden is dus onwaar en Cicero geeft ermee te kennen wat Pompeius had moeten doen (maar niet gedaan heeft).	
Maximumscore 2	
3 ☐ Dat zij géén Romeinse burgers zijn.	
Maximumscore 1	
4 ☐ (tota) nostra est (regel 4)	
Maximumscore 2	
5 ☐ Asconius zegt dat het volk niet op hand van Cicero was, terwijl Cicero beweert dat het volk / althans het beste deel van het volk dat wél was.	<u>1</u>
Asconius zegt dat de troepen openlijk tegen Milo op de been waren gebracht; Cicero zegt dat dit gebeurde om de orde te handhaven.	<u>1</u>
Maximumscore 2	
6 ☐ Door het gebruik van de coniunctivus apparasset.	
Maximumscore 2	
7 ☐ De gekozen plaats was in het voordeel van Clodius en in het nadeel van Milo.	<u>1</u>
Dit detail vormde een belangrijk argument bij de verdediging van de stelling dat niet Milo voor Clodius een hinderlaag heeft gelegd, maar Clodius voor Milo.	<u>1</u>
Maximumscore 2	
8 ☐ In de weergave van Asconius Pedianus ging het initiatief tot het gevecht uit van de mannen van Milo, in die van Cicero namen de soldaten van Clodius het initiatief. Onjuist: Bij Cicero gingen de soldaten van Clodius onmiddellijk over tot de aanval.	

Maximumscore 2

- 9 Dat Milo opdracht gaf Clodius uit de herberg te gooien / Clodius te laten afmaken.

Maximumscore 1

- 10 Milo

Maximumscore 2

- 11 Milo had geen enkel belang bij de dood van Clodius; integendeel, zolang Clodius leefde vormde hij een bedreiging voor de staat en kon Milo optreden als redder van de staat. Of woorden van overeenkomstige strekking.

Maximumscore 2

- 12 iniustus en iustus.
iustus betekent hier niet rechtvaardig, in contrast met iniustus, maar gerechtvaardigd / terecht.

11**Maximumscore 2**

- 13 De afkeer van Clodius wordt voorgesteld als een afkeer die wij (burgers) van alle schurken hebben.

Maximumscore 2

- 14 a. Pompeius
b. Milo

11**Maximumscore 1**

- 15 Dat hij gedreven wordt door haat jegens Clodius.

Maximumscore 1

- 16 A

Maximumscore 1

- 17 quid mihi acciderit = me iets zal overkomen = ik zal sterven.
Ook goed: si (praeclare) vixero = als ik geleefd zal hebben = als ik dood ben.

Maximumscore 1

- 18 divina (virtus) (regel 53-54).

Tekst 2**Maximumscore 2**

- 19 (Etenim si praecipuum esse debet, tamen ita) communis erat omnium ille hostis (ut in communi odio paene aequaliter versaretur odium meum).

Maximumscore 4

- 20 Nee.
Aanvankelijk ondervond Cicero veel waardering voor het feit dat hij een eind had gemaakt aan het optreden van Catilina en zijn aanhangers door hen zonder vorm van proces als staatsvijanden ter dood te laten brengen.
Maar later nam de kritiek op Cicero toe, hetgeen leidde tot zijn verbanning.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

22**Maximumscore 1**

- 21 Hij werd door aanhangers van / in opdracht van Marcus Antonius vermoord.

Antwoorden	Deel-scores
Tekst 3	
Maximumscore 4	
22 ☐ elocutio	<u>1</u>
de verwoording van het vraagstuk en de argumenten.	<u>1</u>
actio / pronuntiatio	<u>1</u>
de voordracht van de redevoering.	<u>1</u>
Tekst 4	
Maximumscore 2	
23 ☐ De tweede stelling die Quintilianus noemt (maar ik heb niet gedood) gaat niet op voor de Pro Milone.	
Tekst 5	
Maximumscore 2	
24 ☐ Anafoor: de herhaling van de woorden oorlog voeren.	<u>1</u>
Climax: ter zee, te land en in de lucht, uit alle macht en met alle kracht die God ons kan geven. Ook goed: de climax: plaats, middelen, tegenstander.	<u>1</u>
2.5 Antwoordmodel voor de vertaling	
Kolon 25	
Maximumscore 3	
Quorum princeps ad cohortandos vos et ad rogandos fuit Cn. Pompeius, De belangrijkste onder hen om u aan te sporen en (u) (dit) te vragen / die u aanspoorden en vroegen, was Cn(aeus) Pompeius,	
voor jullie om aan te sporen / die aangespoord moesten worden	<u>0</u>
jullie moesten aansporen / aangespoord worden	<u>0</u>
de voornaamste onder hen moest aangespoord worden	<u>0</u>
Kolon 26	
Maximumscore 3	
vir omnium qui sunt, fuerunt, erunt, virtute, sapientia, gloria princeps. een man van allen / van alle mannen die zijn, geweest zijn, zullen zijn, in / door deugd / moed, wijsheid, roem de belangrijkste / voornaamste / eerste.	
kracht / macht / sterkte	<u>0</u>
van allen die krachtig zijn, geweest zijn, zullen zijn	<u>0</u>
voorstrijder / raddraaier / keizer	<u>0</u>
zijn, zijn geweest, waren	<u>1</u>
Kolon 27	
Maximumscore 2	
Qui mihi unus uni privato amico eadem omnia dedit, (Want / en) hij gaf mij uit vriendschap van persoon tot persoon al dezelfde / die dingen,	
maar hij gaf	<u>0</u>
hij geeft	<u>1</u>
dezelfde gaf mij alles, wat	<u>0</u>
dezelfde, die	<u>0</u>
langs dezelfde weg	<u>0</u>

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 28	
Maximumscore 2	
<p>quae universae rei publicae: salutem, otium, dignitatem. die (hij gaf) aan heel de staat / de staat als geheel: welzijn / redding / behoud / veiligheid, rust / vrede, waardigheid.</p>	
wat de staat / staten (gaf / gaven)	<u>0</u>
wat allen aan de staat (geven)	<u>0</u>
groet	<u>0</u>
vrije tijd	<u>1</u>
waarde	<u>1</u>
Kolon 29	
Maximumscore 3	
<p>Cuius oratio fuit, quemadmodum accepi, tripartita. (En) zijn redevoering was, naar / zoals ik vernomen heb / verneem, in drie delen (verdeeld / deelbaar).</p>	
deze redevoering	<u>2</u>
op welke wijze? / hoe?	<u>1</u>
Kolon 30	
Maximumscore 4	
<p>Primum vos docuit meis consiliis rem publicam esse servatam, Eerst / ten eerste zette hij u uiteen / hij onderwees u dat / hoe door mijn beleid / inzicht / besluiten / maatregelen / plannen / raad / raadgevingen de staat gered was,</p>	
eerst zette hij u mijn plannen uiteen	<u>0</u>
hij zette uiteen dat de staat door u gered was	<u>0</u>
dat de staat gered moest worden	<u>0</u>
de staat gediend was	<u>2</u>
Kolon 31	
Maximumscore 3	
<p>causamque meam cum communi salute coniunxit, (en) hij verbond mijn zaak / rechtszaak met het gemeenschappelijk / algemene belang / heil / het heil van allen,</p>	
oorzaak / reden	<u>0</u>
toen / terwijl / omdat	<u>0</u>
met het heil in het algemeen	<u>1</u>
in het algemeen met het heil	<u>0</u>
tot heil van allen	<u>0</u>

Kolon 32**Maximumscore 4**

hortatusque est ut auctoritatem senatus, statum civitatis, fortunas civis bene meriti defenderetis.

en hij spoorde jullie aan het gezag van de senaat, de veiligheid van de staat / gemeenschap / burgerij, de positie / het lot / welzijn / geluk van een verdienstelijk burger te verdedigen.

hij is aangespoord	0
de senaat heeft aangespoord	0
dat de senaat het / zijn gezag verdedigde	0
dat de burgerij de / zijn veiligheid verdedigde	0
toeval	1
dat jullie, verdienstelijke burgers, je positie verdedigden	0
dat verdienstelijke burgers hun positie verdedigden	0

Kolon 33**Maximumscore 4**

Tum in perorando posuit vos rogari a senatu, rogari ab equitibus Romanis, rogari ab Italia cuncta.

Dan / toen / vervolgens bij het beëindigen van zijn redevoering / aan het einde van zijn redevoering (gekomen) verklaarde hij dat dit jullie gevraagd werd / dat jullie gevraagd werden door de senaat, door de Romeinse ridders, door heel Italië.

toen (voegwoord)	0
hij verklaarde u te vragen	0
hij verklaarde dat u aan de senaat vroeg	0
ruiters	3
dat alles door Italië gevraagd werd	0

Kolon 34**Maximumscore 4**

Deinde ipse ad extremum pro mea vos salute non rogavit solum, verum etiam obsecravit. Vervolgens vroeg hij zelf helemaal aan het einde van de redevoering u niet alleen (om) mijn redding, maar hij smeekte (u) (er) zelfs (om).

hij zelfs / zelfs hij / hij	3
dezelfde	3
voor / om uw en mijn redding	1
voor uw redding van / door mij	0
voor mijn redding van u	0
bodem / grond / ballingschap	0
de waarheid / het ware	0

Kolon 35**Maximumscore 2**

Huic ego homini, Quirites, tantum debeo

Deze man / mens (hier) / hem als mens, Quirites / (Romeinse) burgers, ben ik zoveel verschuldigd

deze mens ben ik / voor deze ben ik een mens en	0
deze mensen ben ik zoveel verschuldigd	0
deze man ben ik slechts zoveel / zo weinig verschuldigd	0
deze mensen zijn zoveel verschuldigd	0
ik moet doen / moet betekenen	1
ik moet	0

Kolon 36**Maximumscore 3**

quantum hominem homini debere vix fas est.

als nauwelijks passend / toegestaan is dat een mens een mens verschuldigd is / mensen elkaar verschuldigd zijn.

voor zover het nauwelijks passend is

als de mens een mens nauwelijks passend schuldig is

als een mens voor een mens moet

Indien debere ook in kolon 35 met moeten doen / moeten betekenen / moeten is vertaald, dit in kolon 36 niet meer aanrekenen.

000**Kolon 37****Maximumscore 4**

Huius consilia, P. Lentuli sententiam, senatus auctoritatem vos secuti,

Zijn / diens beleid / inzicht / besluiten / maatregelen / plannen / raad / raadgevingen / adviezen, de mening / het voorstel van P(ublius) Lentulus, het gezag van de senaat gevolgd zijnde / volgend / gehoor gevend aan,

deze adviezen

deze / hij is de plannen / u gevolgd

de senaat is u / uw / het gezag gevolgd

200**Kolon 38****Maximumscore 2**

me in eo loco, (kolon 39), reposuistis.

u hebt mij teruggeplaatst op die / de plaats, (kolon 39).

op zijn plaats

jullie plaatsen (tijd)

01**Kolon 39****Maximumscore 2**

in quo vestris beneficiis fueram,

waarop ik door uw steun bij mijn verkiezing geweest was / was / geweest ben,

voor uw steun bij mijn verkiezing

razen / vluchten

00

Einde